

קונטרס

מזוזות ביתך

על הלכות מזוזה ומעקה

בעזה"י. הנה ידוע כי מ"ע דמזוזה מקיים האדם כל רגע ורגע שהיא קבועה בביתו כמצות ציצית ותפילין שכל רגע שלבוש בהן הוא קיום מ"ע עי' תוס' ב"ק דף נ"ו (ד"ה בההיא הנאה). וכן המבטלה ח"ץ עובר כל רגע ורגע על מ"ע דאורייתא וה"ה בשאינה כתובה כהלכתה או שאינה קבועה כהלכתה דהוי ביטול מ"ע ממש [כגון שאינה קבועה מימין הנכנס, וכבית שיש הרבה חדרים פתוחים זל"ז צריכא רבא כיצד יקבע, וכהנה הרבה דינים המעכבים במזוזה]. ולפי שקביעת מזוזה מסורה לכל, ולא רבים יחכמו לדעת כל פרטי הדינים. וגם כי מעטים מפרשי השו"ע על הלכה זו כי אין פרמ"ג וכיו"ב וכל שאלה המתעוררת בדיני מזוזה צריך חיפוש רב בספרי האחרונים ז"ל, אמרתי אני בלבי מי יתן וילוקטו אחד לאחד הדינים המפוזרים באחרונים ז"ל, ובמקום שאין אנשים אמרתי דבר זה נפתח בקטנים לסדר דברי רבותינו האחרונים על סדר השו"ע דוגמת מעשה מרן המשנה ברורה על האו"ח, ולא באתי כלל לקבוע הלכה למעשה כי נפשי יודעת מאד שלא באתי בעזה"י למדה זו [ונתברר לי כמה פעמים שמעיתי והוצרכתי לשנות ולתקן] וגם לא למדתי עכשיו כל דבר במקורו בש"ס ופוסקים, וגם הנני מחוסר חלק מספרים הנחוצים לעבודה זו כגון ספר דעת קדושים ומקדש מעט ששמעתי שהעמוק בדינים אלו בהרחבה וכן כמה ספרים ששמעתי שמעם ולא הגיעו לידי וגם מספרי הראשונים ז"ל. לא היו בידי כולם כגון רבנו יהונתן על הלכות מזוזה להרי"ף ז"ל ותוס' הרא"ש ז"ל על יומא וספר אהל מועד ועוד וכל דברי אינם אלא להעיר ולהקל על המעיין טורח החיפוש ופשיטא שלענין למעשה צריך כ"א לעיין במקור הדברים, וצרפתי לזה ג"כ דיני מעקה אשר בכמה דברים מישך שייכא לדיני מזוזה, ויה"ר שלא אכשל בדבר הלכה ואזכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ויהיו נא אמרי לרצון לפני אדון כל ית"ש.

הלכות מזוזה

אוצר החכמה

רפה שכת מצות מזוזה. ובו ב' סעיפים:

24/06/2018 14:04

א (א) * מצית יציר (ב) לכתוב פרשת שמע והי' אם שמוע ולקבעם על בתיך הפתח (ג) * וצריך לייחד בה מאד (ד) וכל הזהיר בה (ה) יאריכו ימיו וימי בניו ואם אינו זהיר בה (ו) * יתקצרו:

ביאור הלכה

מזוזות ביתך

* מצות עשה. כתב הפ"ח בשם פמ"ג שאם מידע לו בשעת וי"ע שאין מזוזה בפתחו אם יש לו בית אחר מחייב הוא ללכת אצל אס חין לו בית אחר מותר לו לדור בתוכו וכן צחיל אם חין מזוזה צריך ואין לו בית אחר מותר לו לדור בתוכו וימשיך צדקה לקי' כ"י רפ"ו סכ"ג ד"ה יחד צפונדק:

* וצריך לזהר בה מאד. ע"י צרכים מ"ז ב' לחברו ע"ה ר' נתן אימר כ"י שאין לו מזוזה בפתחו:

* יתקצרו. ע"ן מ"ב שהבלי משנת ל"ג בעון מזוזה בנים מתים וימשיך

רפה (א) מצות עשה וכו'. (א) ונוהג מצוה זו מדאורייתא בין בא"י בין בחו"ל (ב) וכל מי שאין לו מזוזה בפתחו עובר בב' עשה דכתיב ב' פעמים וכתבתם (ג) והוא מגודה ל"מים ד' וכל יגע שיש לו מזוזה בפתחו יצא ב' ב' ה' ואין כופין על מצוה זו וצ"ח שכתב בגמ' (ו) ואם ב"ד רוצין לכוף ב"ן ע"י ר"ס ר' כ' (ב) לכתוב פרשת שמע וכו'. (ז) דכתיב וכתבתם בב' פרשיות אלו: (ג) וצריך לזהר בה מאד. כתב הרמב"ם (ח) חייב אדם לזהר במזוזה מפני שהיא חובת הכל תמיד וכו' שיכנס ויצא יפגע ביחוד ה' שמו של הקב"ה ויזכור אהבתו ויעור משנתו

ושגיותיו בהבלי הזמן וידע שאין דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא זו עת צור העולמים ומיד הוא הוזר לדעתו והולך בדרכי מישרים אמרו חכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא שהרי יש לו מזכירין רבים והם הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא שנאמר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם עכ"ל: (ד) וכל הזהיר בה. מצוה לעשות מזוזה נאה (מס' סופרים פ"ג ה"ג). (ט) וזהר לכותבו אצל סופר מומחה וי"ש שידע שנכתבה בכשרות כדין דאל"ה הוי כמי שאין לו מזוזה וע"י בבה"ל סי' ל"ו שהאריך בזה: (ה) יאריכו ימיו וימי בניו. (ו) כדכ' למען ירבו ימיכם וימי בניכם (יא) והבית נשמר על ידה כמו שדרשו בפ' ה' שומרך וגו' מלך ב"ו מבפנים ועבדיו שומרים אותו מבחוץ ואתם ישינים על מטתכם והקב"ה שומר אתכם מבחוץ ומ"מ לא יחא כונת המקיימה אלא לקיים מצות הבורא יתעלה שצונו עלי' עכ"ל הטור: (ו) יתקצרו. דמכלל הן אתה שומע לאו וכן ארז"ל (ב) בעון מזוזה בנים מתים וארז"ל (ג) הזהיר במזוזה זוכה לדירה נאה (ד) ומשמרתו מן החטא:

שער הציון

א: ע"י פ"ס סימן ס"ו. (ב) מנחות מ"ד. (ג) פסחים ק"ג ב'. (ד) עמש"כ במס' תפילין ברייתא כ"ז ד"ה הביתם ובפ"ס סימן ס"ו. (ה) פ"ת וב"ה. (ו) וע"י פ"ת מה שצ"ח בנ"צ לעיל. (ז) ש"ך. (ח) סוף ה' מזוזה. (ט) וע"י בס' ישועות חכמה שהאריך בזה ובפרט המזוזות שנמכרין בשוק שרובן פסולים ע"ש. (י) ש"ך. (יא) לשון הטור. (יב) שבת ל"ג. (יג) שם כ"ג. (יד) מנחות כ"ג ב'.

הגה ומ"מ אם אין ידו משגת לקנות תפילין ומזוזה (ז) * יקנה תפילין (ח) ולא מזוזה (ירושלמי סוף מגילה ובא"ח סימן ל"ח סי"ב) (ט) דמצוה * שהיא חובת הגוף עדיפא: **ב** (י) נתינתה בטפח החיצון: הגה י"א (יא) כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזוזה (מהרי"ל שם ומוכח בע"ז דף י"א) (יב) ויאמר ה' ישמר צאתי וגו' (במדבר) וכן כשיכנס אדם לבית (יג) יניח ידו על המזוזה:

24/06/2018 09:00

מזוזות ביתך

(ז) יקנה תפילין. (טו) ולדידן שאין מניחין רק בשעת ק"ש ותפלה מזוזה קודמת לתפילין אפשר בשאלה (טז) ואפי' ספק שמא לא ימצא איזה יום תפילין אפשר דודאי דמזוזה קודמת: (ח) ולא מזוזה. (יז) ודוק, תפילין של רש"י קודמין למזוזה ואפי' יש לו של ר"ת אבל אם יש לו של רש"י מזוזה קודמת לתפילין של ר"ת. (יח) וצ"ע אם צריך לציצית ומזוזה וגם לתפילין אפשר דציצית ומזוזה שהן ב' מצות קודמין למצוה אחת: (ט) דמצוה שהיא חובת הגוף עדיפא. (יט) אבל מזוזה אינה חובה אלא על מי שיש לו בית: (י) נתינתה בטפח החיצון. (כ) שאם חלל הפתח רוחב ב' וג' טפחים יתננה בטפח החיצון הסמוך לרה"ר (כא) כדי שיהא כל הבית נשמר על ידה וגם כדי שיפגע במצוה מיד בכניסתו ואם לא נתן בטפח החיצון ע"י לק' סי' רפ"ט ס"ב: (יא) כשאדם יוצא. (כב) וכן כשנכנס כשיניח ידו יאמר זה: (יב) ויאמר. ואפי' בשבת (א"ר ופמ"ג או"ח ס"ס רס"ז). (כג) וכשיוצא לדרך חוץ לעיר יניח ידו על המזוזה ויאמר (כד) בשמך טל אטלה (כה) והאר"י כתב היוצא מביתו יניח אצבעו הנק' אמה על שדי (כו) וינשק' ויתפלל לה' שישמרנו בשם שדי וחילופו באותיות המאוחרות תכ"ה שיצילנו מיצה"ר וביד הקטנה (כז) כתב שיאמר ה' שומרי ה' צילי על יד ימיני ה' ישמר צאתי ובואי לחיים ולשלום מעתה ועד עולם: (יג) יניח ידו על המזוזה. (כח) וכ' בתשו' רעק"א דאם אין המזוזה בתוך תיק לא נכון להניח ידו עלי' שאין לנגוע במזוזה ביד ערום ואם רצונו להניח ידו טוב להוריד מלבשו אשר על אצילי ידו להניח על המזוזה וע"ל סי' רפ"ח סי"ד שיש לעשות נקב במזוזה כנגד שם שד"י שיהא נראה וכתבו האחרונים (כט) שיזהר לכסותו בזכוכית שע"י שנותנין ידיהם עליו וע"י עשן הבית בא לידי מחיקת השם ח"ו וע"ל סי' רפ"ו ס"ה:

שער הציון

(טו) מג"א סי' ל"ח. (טז) פ"ת. (יז) שם. (יח) שם. (יט) חדושי רעק"א. (כ) רש"י. ואם עשה ב' צורת הפתח זה לפנים מזה והפנימי כגוס קצת לפנים החומה יש לעי' היכן לקבוע המזוזה ואפשר דהוי כפתח א' המתעקם קצת וממילא צריך לקבוע סמוך לחוץ [ואם הפנימי של עץ והחיצון של חומה ראיתי רבים נוהגי' לקבוע בחומה ושמה לחוש לדעת הריטב"א דבעי פצימין של עץ וצ"ע] אך אפשר דמקום שאין ראוי ליכנס בו אין נחשב בכלל הפתח ולפ"ז יש לקבוע בחומה וצ"ע. ואם קבע חצי פתח בקרש קבוע והדלת נכנסת לתוכו כמו שעושים הרבה בזמן האחרון מסתבר שמקום הסתום לא נחשב בכלל הפתח ויש לקבוע המזוזה בפנים בחצי הפתח. (כא) גמ'. (כב) יד הקטנה. (כג) ש"ך בשם מהרי"ל. (כד) פ"י בשמך ובעזרתך אס"ך בס"ך. מטה לוי בפ"י תפלת טל והוא רומז לשמות כמש"כ הש"ך. (כה) ברכ"י. (כו) וכ"כ תח"א יגשק המזוזה וישים לבו אם היא כתקונה. וכן כשנכנס ינשקנה [קש"ע וע"ש במסגה"ש]. (כז) וכ"ה בד"מ בשם מהרי"ל וכ"כ בקש"ע. (כח) פ"ת ועי' תו"א ידי' סי' ז' סק"י. (כט) סי' רפ"ו סק"ה וש"א ועי' מלאכת

רפו מקומות החייבים במזוזה. ובו כ"ג סעיפים:

המקומות

א אלו המקומות שחייבים במזוזה (א) אחד שערי בתים

(ב) * ושערי חצרות (ג) * מדינות (ד) ועירות (ה) רפת בקר (ו) ולולין (ז) ואוצרות יין ושמן

ביאור הלכה

* ושערי חצרות. פסק בלור שמח שחל החלר כי פתוח להרצה בתים ורובן עכו"ם פטור ממזוזה כמ"כ רש"י ציומא דף י"א גזי שער מדינות דדוקא משום שרובן ישראל יאין הטעם משום שותפות עכו"ם דאם כן הפילו מיטותן וכן לידדנו צפ"ס סי' כ"ח לפי מ"כ ריטב"א ציומא דאין שותפות חלוי חלל צצית חבל צשער לא חוכפת לן [מיכו צמרדכי פרק ראשית בגז הזכיר גזי שותפות עכו"ם טעם לפטור כיון שיש להעכו"ם חלק בהשער אין כחן שיטור פתח שלם של ישראל וכן משמע מלשון הרמ"א כח"י ור"ע]. אך מ"כ שם הלור שמח דאם משתמשים גם בהחלר שחייב מלך צית האולרות ממילא פטור משום שותפות עכו"ם ל"ע, וכי לפטור משום צית האולרות מ"מ לחייב משום צית שער וגם עלם דצרו שלמד משערי מדינות לחלר וצית שער אפשר שיש לחלק לשערי חלר מיוחד לחגשים חלו משל"כ שער מדינות דהוי של כולם גרע עיין יומא דף י"ב ח' ור"ע מיכו לענין שותפות עכו"ם מסתבר שיש לסמוך על דצרו מאחר דצמרדכי משמע דשותפות עכו"ם פטור גם בהשער, מיכו צצית שער שנקנסין על ידו למרחק וצ"כ וגם לחדר החייב אפשר דאין לפטור צזה משום שרוב חדרים הפתוחים לו פטורין ממזוזה ור"ע:

* מדינות. עיין מ"כ צשס רש"י ועיין פ"ס

שער הציון

שמים. ועי' בס' מעורר ישנים סי' ק"ע שיזחר שיהא כל השם נראה גם הי"ד האחרון. (א) חנו"א י"ד סי' קס"ח סק"ה. (ב) ש"ך. ג) וכ"פ באור שמח ועי' בה"ל. ד) רמב"ם. ה) תו"י יומא י"א א'. ו) עי' ט"ז ועי' פ"ס סי' י' דלפעמים גם ברפת רוחצין. ז) פ"ת. ועי' בה"ל סי' ע"ט ס"ז ד"ה אבל. ח) ש"ך וכ"פ רש"י ורוב הראשונים ובארות חיים פ"י פ"א כההיא דלק' סי"ט. ט) פ"ת וח"א. י) קש"ע. יא) ספר. יב) תשו' רעק"א סי' ס"ו ועי' פ"ס סי' ט"ז. הערות חז"א. * דין זה צ"ע דאפשר דחזי למילתא וא"צ ד"א ואפשר גם תקרה א"צ (ע"ל סקנ"ד) וסתם לולין משמע שלא הי' בהן תקרה עיין ב"ב י"א ב': * אפשר דדוקא בסמוכים לביתו שדרך להשתמש בהם לצרכי גופו ולא ברחוקים שאין הולכים לשם אלא לעתים רחוקות ועי' בבה"ל ר"ס שג"ח ור"ס שס"ב ד"ה או (ועי' בחזו"א עירובין סי' כ"ה סק"ז):

מזוזות ביתך

רפו (א) אחד שערי בתים. אפי' יש לו כמה פתחים כדלק' סי"ח: (ב) ושערי חצרות. (א) ודעת רוב הפוסקים דשערי חצרות אין חייבין מצד עצמן אלא משום כניסה לבתים וכן שערי מדינות ועירות ואם פתוחים ג"כ לבתים הפטורין עי' בה"ל ועי' בפ"ס סי' כ"ה אם צריך החצר שיהא בו ד' על ד': (ג) מדינות. (ב) מוקפות הרים ובקעות בכמה פרסאות ואין יוצאין ממנה אלא דרך שערים כגון ארץ הגר (רש"י) ועי' בה"ל ג) ומשמע ברש"י דדוקא ברובן ישראל: (ד) ועירות. (ד) וכן מבואות. (ה) ואין ג"מ אם הוקף ולבסוף ישב או ישב ולבסוף הוקף: (ה) רפת בקר. ודוקא כשאין הנשים רוחצות בו כדלקמן ס"ב ז) וכתב יד הקטנה מה שאין נוהגין כן בזמנינו משום דבימינו אינה נקי' ונפיש זוהמ' ובשדי חמד כתב בשם תפארת זיו דדוקא אם רגיל להיות שם צואת אדם אבל אם נקי מזה ואפילו ספק ובפרט אם דלתותיו מבפנים ובנעילתם מכסין המזוזה ודאי חייב וכ"כ במעשה רב מהגר"א לקבוע מזוזה ברפת ולכסותה אם אין שם נקי: (ו) ולולין. ח) הוא חדר של תרנגולין ואווזין אם יש בו ד' אמות ותקרה ושאר תנאים שצריך להתחייב במזוזה * ואם יש בה הרבה זוהמא עי' ס"ק הקודם לענין רפת: (ז) ואוצרות יין ושמן. י) וכן שאר משקין יא) ותבואה. דכל דבר שאדם משתמש בהן מקרי דירה ** (יב) וכל הני יכול לברך עליהן:

מנוחות בימך

ביאור הלכה

* פטור ממיתה. יחס עובדים ממנו להזד אחר
המיוחד ולשראל ע"ל צה"ל ד"ה ושמרה

שער הדביר

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 223

בית העצים (יג) * ובית הבקר (יד) חייבים (טו) * ואם הנשים רוחצות בהם כיון שעומדות שם ערומות אין כבוד שמים להיות שם מזוזה: הגה ודוקא אלו (טז) אבל חדר ממש (יז) אפי' מקום שאיש ואשה ישנים ומשמישים שם חייב במזוזה (בתשו' מהרי"ל וכ"כ הב"י) (יד) ויש מקילין ואומרים דבכל מקום שנשים שוכבות פטור מזוזה (ב"י בשם סמ"ק וכל בו ימרדכי סוף ה' מזוזה) וג"ל דבמקום שהדלת מבפנים וכששוכבים שם סוגרים הדלת ובמצא המזוזה מבחוץ חייב לכר"ע (ד"ע בד"מ וכ"מ בתשו' מהרי"ל סי' צ"ח): ג (יט) בית הכנסת * אפי' יש

ביאור הלכה

* ובית הבקר. בית הכנסת חייב במזוזה שד"ח כלל קי"ט. וכי בתשו' לור יעקב סי' קל"ד בית הכנסת ח"ס יש שם דירה לשיטת חייב ואם לאו פטור שחינה דירה כבוד ודבריו ל"ע דמג"ל הא ועוד דא"כ גם בעזרה כי בית מטבחיים ואמאי ס"ד לחייבו ואולי ס"ל דקרצנות עדיף [ואולי כונתו כשיש שם טינופת דוקא כמ"ש צו"ד כי י"ע סק"ל ברמ"א ע"ש].

* ואם הנשים רוחצות. ואם מתקשטות וגם רוחצות ע"י פ"ס סי' י"ג:

* אם יש בו דירה לשום אדם. עמ"כ כגון לשומר צי"כ"י הכי אי' צנמי וע"י פ"ס סי' כ"ט שזידנו דדוקא שהשומר אוכל וישן שם אבל משום שמירה לחוד לא מקרי דירה. ומש"כ עוד צמ"כ דצוהכ"ג של כפרי' שהאורחים ישנים שם חייב ע"י צפ"ס סי' י"ח שכתבו דדוקא כשהאורחים אוכלין שם לי יוס וגם זה ל"ע ע"ש * והריטב"א חולק על עיקר דין זה כמש"כ צש"ל:

שער הציון

(כו) תוס' וע"י פ"ס סימן י"י. (כח) תשובת רעק"א סימן ס"ו וע"י פ"ס סימן ט"ו. (כט) כנ"ל סק"ו אך אפשר דאם חזיא למילת' חייב אפילו אין בו דע"ד. (ל) כ"מ קצת בגמרא דקאמר היינו בית המרחץ ולא קאמר דהתם באנשים והכא בנשים וכ"מ בפמ"ג או"ח סימן פ"ד. (לא) יד הקטנה אך מש"כ שלפעמים נפגין צ"ע דמסתבר דדחוקא בדרכם בכך אבל אם באקראי רוחצים או נפנים שם חייב במזוזה ויכסה המזוזה ושמא כוונתו גם כן בדרכם בכך. (לב) ש"ך. (לג) אחרונים. (לד) ש"ך והגר"א ולא העתקתי מש"כ ש"ך בשם מע"מ כיון שהאחרונים כתבו שהעיקר כדעה ראשונה. (לה) גמרא ומיסקים ועיין מאירי. (לו) והריטב"א ביומא חולק ע"ז וכתב דהוא תשמיש עראי ואינו מחייב וכ"ג בתוס' מגילה כ"ו א' ד"ה ואמאי עיי"ש במהרש"א וע"י בה"ל. (לז) פרישה וחז"ר מעשרות סימן ה' ס"ק י' ועיין פ"ס סימן י"ח.

הערת סח"א: * זה אינו נראה ואין התחייב על האורחים אלא על בני העיר דמקרי עי"ז דירי: וא"צ ל"י יוס:

מזוזות ביתך

דריש שם אפי"ה חייב במזוזה: (יג) ובית הבקר. הוא כרפת דלעיל ס"א כז) אלא שבית הבקר אין שם כ"כ וזהמא כמו ברפת שעומדין הבהמות יותר בקביעות וקמ"ל הכא דאפי"ה אין זה דירה גמורה ואם הנשים רוחצות בה פטור: (יד) חייבים. (כח) ובברכה (כט) ובלבד שיש בהם ד' על ד': (טו) ואם הנשים רוחצות בהם. (ל) וה"ה אנשים. (לא) וכן אם בג"א נפנים בהם: (טז) אבל חדר ממש. (לב) דהיינו שעומד לדירה גמורה: (יז) אפי' מקום שאיש ואשה וכו'. ואפי' עומדין שם ערומין (לג) ואפי' יש שם ביה"כ ממש בתוך הבית חייב במזוזה ויכסנה כדלק': (יח) ויש מקילין. (לד) והעיקר כסברא ראשונה אלא שצריך לכסות כדלקמן ס"ה מיהו אם עיקרו נעשה לצורך דירת גנאי משמע מדברי הגר"א דפטור וע"י מה שהארכנו בזה בפ"ס סי' ט"ז בע"ה: (יט) ביהכ"ג אם יש בו דירה לשום אדם. (לה) כגון שיש שם דירה לשומה ביהכ"ג או לחזן (לו) או ביהכ"ג של כפרים שהאורחים ישנים שם (לז) ואפילו ישן בביהכ"ג ממש וע"י בה"ל וע"י לקמן ס"י לענין בית המדרש:

בו דירה לשום אדם חייב במזוזה: הגה ואם בית דירה בעזרה שלפני ביהכ"נ (כ) העזרה חייבת (כא) ובית הכנסת פטור (ב"י בשם רבנו ירוחם): ד' (כב) בית הכסא (כג) ובית המרחץ (כד) ובית הבורסקי ובית הטבילה (כה) פטורים לפי שאינם עשויים לדירת כבוד: ה' (כו) במקום שיש טינוף (כז) כגון שתינוקות מצויים שם (כח) טוב לכסות (כט) המזוזה ובמקום שהיה

24/06/2018

מזוזות ביתך

ביאור הלכה

* ובית הבורסקי. כי רצנו כלל בספרי ס"פ (כ) העזרה חייבת. לח) כגון שיש חדר קטן ולתחנן דצית ע"ז פטור כה"ל דירת גנאי ועיין בפ"ס סי' י"ח שפירשנו דמירי שטובין ממנה לאחר אחרת עיין שם: ג"כ לחדר שהוא לכן פתח החיצון של העזרה חייב שהרי ע"י פתח זה עוברים ג"כ להכנס לבית דירה (*): (כא) וביהכ"נ פטור. לט) דמה שנכנסין להתפלל לא חשיב דירה כיון שהוא תשמיש קודש ואם יש לבהכ"נ פתח גם כן לבית אם רגילים לצאת בו חייב כדלקמן ס"י: (כב) ביהכ"נ וכו'. מ) אפי' פתחים לבית ואין יחידים משום כניסה לבית שעיקרם נעשו לצורך ביהכ"נ: (כג) ובית המרחץ. מא) בין של רבים בין של יחיד וכן בית הטבילה מב) ואם עשו שינוי מעשה בגופו של מרחץ ועקרו התנור וכיוצא ועשו אותו בית חייב במזוזה מג) וכן הדין לענין בית הכסא. מד) מאלץ הוי"ו שעושים ממנו לפעמים מרחץ פ"א או ב' בשנה או לייטער הוי"ו חייב במזוזה וי"א דיש לכסות המזוזה. מה) בית שעומדין בו אמבטות לרחיצה דינו כמרחץ. מו) חדר האמצעי של מרחץ שעומדין שם מקצתן ערומים וכן חצר המרחץ שעומדין שם מקצתן ערומים פטור ממזוזה ואפ"ל פתוח לבית הבלן אין לעשות מזוזה אלא לפתח בית הבלן (**). ולא להחצר אע"ג שנכנסים ממנו לבית הבלן אבל אם אין עומדים שם ערומים אם אין פתוח החצר אלא למרחץ פטור ואם פתוח גם לבית הבלן חייב ואם השומר ישן במרחץ גופא ע"י פ"ס סי' י"ח. כתב הר"טב"א (מו) דביהכ"נ וביה"מ פטורין אפי' חדשים שלא נשתמש בהן מעולם עדיין: (כד) ובית הבורסקי. שמעבדין שם עורות ויש שם ריח רע מח) ונראה דאפי' מניח שם חפציו פטור דמ"כ לא הוי דירה גמורה. מט) וכן בית האשפה פטורה: (כה) פטורים. נ) אף אם מכסה המזוזה אין לעשות בה מזוזה: (כו) במקום שיש טינוף. נא) היינו דירה גמורה שעשויה לכבוד אלא שלפעמים יש שם טינוף: (כז) כגון שתינוקות מצויין. ומטנפים נב) וכן במקום שמצוי חזירים או נשים רוחצות ובנ"א ערומים: (כח) טוב לכסות המזוזה. נג) ואם נתנה בתוך הכותל ונקב של שד"י מגולה יכסנה בזכוכית או במעט שעה נד) ונגד ערוה לא מהני כסוי זכוכית כיון

שער הציון

לח) ע"י לשון רבנו ירוחם בב"י לט) פוסקים ועיין פ"ס סימן ח'. מ) חזו"א יו"ד סימן קס"ט סק"ב. מא) גמ'. מב) פ"ת. מג) מ"ב סי' פ"ד סק"ג. מד) פ"ת ומ"ב ס"ס פ"ד. מה) מ"ב שם ונראה דלענין מזוזה דווקא בעיקרו לכך. מו) פמ"ג באו"ח סימן פ"ד במ"ז ס"ק ב' ועיין בפ"ס סימן י"ח שהארכנו בזה. מז) בפ"ק דיומא וצ"ל שמשמש בהן לפי שעה דאי אין דר בהם כלל פשיטא דפטורין. מח) עיין פ"ס סימן ט"ו שהארכנו בזה. מט) מאירי פ"ק דיומא. נ) ש"ך. נא) שם. נב) ט"ז. נג) שם. נד) יד הקטנה

הערוך מח"א: *) ואם הש"ץ דר בעזרה גופא אפשר דגם פתח ביהכ"נ חייבת שיוצאין מתוכה לבית דירה (ע"י ס"י) וע"י לשון רבנו ירוחם בב"י ולשונו צ"ע: (**). זה צ"ע ואפשר שגם פתח בית הבלן פטורה:

טוב להיות נראית: ו' אכסדרה והוא המקום שיש לו ג' כתלים ותקרה (ז) אע"פ שיש לה שני פצימין ברוח רביעית (לא) פטירה מופני שהפצימין להעמיד התקרה הם עשויים ולא משום מזוזות (ל' הרמב"ם פ"ו מה' ס"ת ד"ג) אבל אם יש לה מחיצה גם ברוח הרביעית (לב) אע"פ שהיא נמיכה (לג) או שעשוי חלונות חלונות (לד) חייבת: ז' מרפסת שהוא

מזוזות ביתך

שהוא נראה ובברכ"י כתב שלעולם טוב לכתחילה שלא לסמוך על כיסוי זכוכית לבד (נה) ובמקום שאיש ואשתו ישנים לא מהני כסוי אחד להתיר תשמיש אלא דצריך ב' כיסויים (*) וכסוי הזכוכית נחשב לכסוי א' ויכסה בעוד כסוי עליו (נו) ובלבד שכסוי השני לא יהא מיוחד לו [שכסוי המיוחד לו אפילו מאה נחשבים כחד] ולא מהני אם מכסה בעוד זכוכית עליו כיון שהמזוזה נראית. (נז) אם עשה מתחלה ב' כלים שיחשב א' לכלי תוך כלי כגון שכרך המזוזה בנייר ואח"כ הניחה בתיק שלה כתב בח"א דמהני כיון שמתחילה כיון לכך: (נט) המזוזה. נח) כתב ביד הקטנה דכ"ו כשמזדמן באקראי דבר מטונף והוא מוכרח להיות נגד המזוזה שא"א בענין אחר או צריך לכסות המזוזה אבל הלילה לעשות בקביעות שום דבר בזיון נגד המזוזה ולסמוך על הכסוי כגון לכבס לפני תמיד טיגופת של בגדי קטנים או לקבוע שיעמוד לפני כלי ששועכים בו כל המי שופכין וע"ז נאמר כי דבר ה' בזה ועונשו גדול וכו' ע"ש ובתשו' ראב"י אב"ד נט) ראיתי דבתוך ד' אמות להמזוזה אסור לעשות דבר טיגוף אפי' היא מכוסה ע"ש (**): (ל) אע"פ שיש לה שני פצימין. הם עמודים משני צדדים (ס) ואעפ"י שיש לה גם קצת כותל סמוך לתקרה: (לא) פטורה. סא) משמע אפי' נכנסין ממנה לבתים משום שאין לה שער וכו' בחזו"א סב) שאם רוצה לסמוך עליהן בשבת משום צו"ה שיוכל לטלטל בה מתחייבת במזוזה אפילו לא נעשית מתחילתה לשם כך הואיל וניחא ל' בהסתימה הו"ל כנעשית נמי לשם סתימה וכן עמודי הטלגרף אם טומכין עליהם משום צו"ה בשבת חייבין במזוזה ומה שאין קובעין בהן משום שאינה משתמרת (ג) או משום שותפות נכרי: (לב) אע"פ שהיא נמוכה. ואינה מגעת לתקרה (סד) ובלבד שתהא גבוה י' טפחים: (לג) או שעשוי חלונות חלונות. סה) מכל הרוחות. סו) וכתב בפסקי רי"ד חצר שמלאה פתחים הרבה מכל סביבותי ודרך כולן נכנסין חייבין כולן במזוזה: (לד) חייבת. סז) ואם אינה עשוי' אלא למעבר דינה כמרפסת בסמוך ס"ז: (לה) לעלות בה לעליות. בין דרך מעלות (סח) בין דרך סולמות: (לו) ובית שער. סט) הוא בית קטן אצל

שער הציון

דערוה בעששית אסור. נה) פ"ת בשם מג"א. נו) מ"ב ס"י מ' סק"ז. נז) שם ושמעתי ממרן חזו"א זצ"ל שפקפק ע"ז. וכן מצאתי בס' מעורר ישנים ס"י ק"ע שחולק ע"ז. נח) פ"ת. נט) ס"י רי"ז. ס) רש"י. סא) כ"כ האחרונים ועי' חזו"א יו"ד ס"י קס"ט סק"ג ועי' בפ"ס ס"י י"ט דאין זה ברור דלדעת התוס' יש לחייב בכח"ג וכ"פ בעל קש"ע בלח"פ ***). סב) יו"ד ס"י קע"ב סק"ג. ובמאירי פ"ק דיומא לכא"ל ל"ג כן וצ"ע. סג) עי' בה"ל ריש הסי' שאין זה ברור. סד) נמוק"י. סה) ט"ז וש"ך בשם נמוק"י. סו) בה' מזוזה. וח"א העיר שכ"מ ברמב"ם פ"ו ממזוזה ה"ג וכן התקרה כו' שאלו כו' הא לא"ה חייב מיהו ע"כ

הערות מח"א: *) זהו דווקא כשהדלת נסגר כלפי חוץ ונשאר המזוזה בתוך הבית אבל כשהדלת נסגר כלפי פנים ונשאר המזוזה מבחוץ אפשר דאפי' כשהדלת פתוחה מקרי המזוזה שהיא בחדר אחר וסגי בכסוי א' שלא תהא נראית [ועי' בה"ל ס"י ג"ה ס"ג דלהאחרונים והגר"א ה"י וה"ך הפתח כחצר קטנה שנפרצה לגדולה ולפ"ו למאי דקי"ל צואה בגדולה לא יקרא בקטנה י"ל דגם כאן יש להתסיר. רי"ד לנדא נ"י]. **) נראה שנת רק מצד הנהגה טיבה ולא מעיקר הדין. ***). זה צ"ע

דרך (לה) לעלות בה לעלויות (לו) * ובית שער

(לו) והגנה (לח) פטורים (לט) ואם בית פתוח לאחד מאלו הייבים (מ) ויש איברים שכות שער חייב אפילו אין בית פתוח לו (מור והפוסקים בשם ר"י): (ז) בית שער שפתוח לבית ולחצר (מא) חייב בשתי מזוזות אחת במקום שפתוח לבית ואחת במקום שפתוח לחצר: ט בית שער העומד בין הגנה לבית (מב) חייב בשתי מזוזות אחת במקום שפתוח לבית ואחת

אין חסות

ביאור הלכה

מזוזות ביתך

* ובית שער. עמ"כ נ"ל שם שכתבנו ויש שם ולי' דדירת כסומר דירת ערלי הוא שאינו אוכל ולן שם בקביעות ולא דמי לזכ"כ שיש צד דירה לחזן הכנסת וכן בית דירה לשומר בית האסורים ציונא י"ל ועיין השער שהשומר יושב שם וי"מ ע) חדר קטן לפני השער לפרק המשאוי שם עא) והני גריעי מבית התבן וכל הני דס"ב שאין ראוי כלל לדירת קבע עב) ולכן אפילו הגשים מתקשטות בו פטור עג) מיהו אם יקבע שם דירתו ל' יום אפשר דחייב: (לו) והגינה. לא

24/06/2018

מקרי בית דירה ומשום סיפא נקטה דאפ"ה אם בתים פתוחים לה חייבות ועי' פ"ס סימן ל"ז שצידדנו דדוקא כשאין לבית פתח מצד אחר או שהדרך ליכנס אל הבית דרך הגינה או פתח החיצון של הגינה חייב ולא בע"א *): (לח) פטורים. לפי שאינם בית דירה: (לט) ואם בית פתוח לא' מאלו. עד) ואפי' יש להבית פתח אחר לרה"ר. עה) ודוקא בית החייב במזוזה ואם הבית פטור מחמת שאין לו פצימין כראוי עיין פ"ס סימן מ"א שהארכנו בזה. משמע בהג"א עז) שאם לא היו עשויין בשביל ליכנס ממנו שם אלא לדבר אחר אע"פ שאפשר לו ליכנס ממנו לשם הואיל ועיקר עשייתו לדבר אחר פטורין ** אא"כ יש באותן השערים עצמן בית דירה. ועי' בחזו"א עה) שמסתפק אם בית שער של א' והבית של אחר דאפשר דהבעה"ב חייב לעשות מזוזה על הב"ש. עט) בית שער הפתוח לחצר והחצר פתוח לבית ג"כ חייב במזוזה לדעת הרמב"ן ז"ל פ) וקובע המזוזה בב' הפתחים של הב"ש בימין הכניסה לחצר. ואם צריך שיהא ד' על ד' בב"ש הפתוח לחצר עי' בפ"ס סי' י"ד: (מ) וי"א שב"ש חייב מדרבנן פא) וה"ה מרפסת ואכסדרה שיש לה פצימין ואין עשוי' אלא למעבר. ולכן יקבע בלא ברכה: (מא) חייב בשתי מזוזות. פב) ואם יש לה פתח שלישי לרה"ר חייב גם שם: (מב) חייב בשתי מזוזות. פג) ובברכה פד) ואפי' יש להבית פתח לרה"ר פה) ומצדד בתו"א

שער החיצון

מיירי שהיו דלתות שהרי הרמב"ם מצריך דלתות אבל מ"ם לא היו דלתות אלא לצד שעושה המזוזה. סז) עי' ט"ז סק"ז ובחזו"א סי' קס"ט סק"ג ועי' פ"ס סי' מ"ט. סח) דגם דרך סולמות מקרי פתח כדמכח בראשונים ז"ל עמש"כ בזה בפ"ס סי' מ"ו. סט) סז. ע) אשכול. עא) עי' יד הקטנה. עב) כ"מ תוס' יומא י"א א' ועי' פ"ס סי' י'. עג) דומיא דבורגין בירושלמי סוף כגלה. עד) חזו"א יו"ד סימן קס"ח. עה) רמב"ם. עז) עי' פ"ס סי' ל"א. וכ"נ קצת במאירי פרק קמא דיומא. עח) סי' קס"ט סק"ג. עט) עי' פ"ס סי' מ' שהארכנו בזה והרז"ה חילק. פ) חזו"א סי' קס"ט סק"א ועי' פ"ס סי' ל"ה. פא) ט"ז וש"ך ומה שהזכירו גינה כבר תמה ע"ז בלח"פ מבעל קש"ע ובחזו"א סי' קס"ח סק"ז. פב) ש"ך בשם טור ובט"ז נדפס בס"ט והוא ט"ס. ונלענ"ד מה שהסור כתב כן משום דק"ל שאין דרך לעשות ב"ש בין בית לחצר דבשלמא בין חצר לרה"ר או לגינה דרך לעשות שלא יכנסו משא"כ בחצר לצד פ"י שיש לו ג"כ פתח לרה"ר הסמוכה לביתו אלא שפתוח ג"כ לחצר. פג) דאע"ג דבאשכול פסק דפתח שבין הגינה לב"ש פטורה רוב הפוסקים פסקו כרש"י דשניהם חייבין. פד) חזו"א סימן קס"ח סק"ג. פה) שם

הערות נח"א; *) זה אין נראה: **) צ"ע אם זה כריך לכריע האולי יש לקבוע בלא ברכה:

ביאור הלכה

במסכת מנחות פ"א (ברייחא ו') שהצירגון
השימר השדות דר גס פטורה שהיא דירת
ערלי וכן הצירפין והאנקמיות וצ"ל צפ"ס
שהצרכנו צצילורס (וע"י צצב"ל סימן ש"ט
ס"ה ד"ה וישן ומ"צ סי' ת"ט סק"מ ויש
לחקק בין מנחה גרני).

ראפילו אין לגינה פתח לרה"ר ע"ש שמסתפק
בזה: (מג) ביהמ"ד פטור. שאין זה דירה כיון
שהוא תשמיש קודש כנ"ל ס"ג גבי ביהכ"ג
(פז) ואם הוא בית המדרש של יחיד חייב:
(מד) לצאת בו לריתו. (פז) כגון שהיה ביתו
סמוך לביהמ"ד והי' פתח ביניהם חייב משום
דהוי כפתח ביתו אבל אם אין רגיל הו"ל

עיקרה לצורך ביהמ"ד ופטורה. ולפ"ז יש לקובעה בימין הכניסה מביהמ"ד לביתו: (מה) וי"א שביהמ"ד חייב. פח) ולא דמי לביזוכ"ג דביהמ"ד כיון שהתלמידים יושבים שם מבקר עד ערב דומה לדירה פט) וה"ה בביהכ"נ אם ה" כה"ג: (מו) אבל לא יברך עליו. צ) והב"ח כ' שנוכח כשיקבע מזוזה בפתח הבית ויברך עלי' יהא דעתו גם על פתח ביהמ"ד ויקבע בפתח ביהמ"ד מיד אחריו: (מז) סוכת החג בחג. צא) אפי' יש בה ד' על ד' פטורה דדירת עראי היא צב) ואם היא פתוחה לבית צריכה מזוזה מצד כניסה לבית ויקבענה מימין הכניסה לבית ואם הסוכה פתוחה ג"כ לרה"ר י"ל דשני הפתחים חייבין צג) דהוי כבית שער ואם אין בה ד' על ד' ע"י לקמן סי"ג המ"ב לענין בית שער. צד) סוכה שמשתמשין בה כל השנה חייבת במזוזה צה) ואפילו חדר שבסוכות מורידין את הקירוי ממנו ומסככין חייבת וא"צ להוריד המזוזה ולחזור ולקובעה אע"פ שהיתה בינתים בלי קירוי כיון שמתחלה צו) נעשית בהכשר. ובמ"ב ס"ס תרכ"ו כ' בשם הפמ"ג דכל השנה חייבת אבל בסוכות פטורה דאז היא דירת עראי: (מח) והבית שבספינה. צז) אפי' יושב בה הרבה כיון שאין עשוי' אלא למעבר הוי דירת עראי צח) ואותן אנשים שקבועין שם כגון רב החובל והעובדים שם י"ל דחייבין במזוזה ומ"מ לענין ברכה צ"ע: (מט) והחגיות שבשווקים. צט) היינו כגון אותן שמעמידין אותם בכרכים ביוםא דשוקא והוא דרך עראי ק) אבל חנויות גמורות י"ל דחייבות וכ"ש אם מניח שם סחורתו גם בלילה

שער היצירה

(י) פ"ת בשם תוס' ובאגודה משמע קצת דגם בזה פסור ועי' ביראים שכתב דבהכ"נ שנעשה משל הקדש פסור משמע דשל יחיד חייב. (פז) כן משמע ברמב"ם ועי' מה שהארכנו בזה בפ"ס סימן מ"ג. (פח) ש"ך. (פט) פשוט. (צ) ש"ך. (צא) גמרא. (צב) מ"ב ס"ס תרכ"ו. (צג) עי' בפ"ס סימן ל"ב שכתבנו דלדעת הרמב"ם זה לא יתכן וכ"ג בכ"מ פ"ו ממזונה סוף ה"ט *): (צד) דה"ח. (צה) פ"ת סק"ג בשם ארבעה טורי אבן. (צו) ועי' בעמק ברכה שהקשה ע"ז ממ"ב סי' ט"ו סק"ו בשם דה"ח. וכ"פ בתשרי כ"ס חיו"ד סי' קל"ט שיתחורר ויקבע המזונה. (צז) עיין פ"ס סימן י"ג. (צה) קהלתי יעקב ח"ג סימן ט"ו. ומה שכתב הרמב"ם פרק י"א מברכות הלכה ב' דהדר כל ימיו בספינה פסור עיין מה שכ' בפ"ס שם. ואפשר דהוא הדין לענין אוטו אם יש בו ד' על ד' ומקום האצטבאות אפשר דממעט כדלקמן במ"ב ס"ק נ"ב. (צט) פ"ת בשם יד הקטנה וכ"פ בקיציר ש"ע וכ"כ עוד אחרונים עי' שד"ח כלל קכ"ד. ק) ואפשר זו כונת הדרישה שהביא רעק"א דקלייטי"ן שלנו חייבין ומש"כ הש"ן שכיון שאין יושבין שם בלילה לא מקרי דירה כבר תמחו עליו אחרונים ז"ל עיין שד"ח ועיין מש"כ הערות מח"א: *) אפשר דסוכה גרע שדירתה עראי אבל מצד ב"ש אפשר דהיא קבע וא"כ גם הרמב"ם יודה בזה. [היינו דהפמ"ג מיירי בבית שער קבוע ואע"ג דבבית ס"ל דהסוכה עושהו לעראי אבל בית שער נשאר קבע וכן משמע לישן הפמ"ג ע"ש].

שבשווקים פטורים: י"ב (נ) * שתי סוכות של יוצרים זו לפניו מזו הפנימית חייבת (נא)
והחיצונה פטורה: י"ג (נב) בית שאין בו ד' אמות על ד' אמות פטור

אגרות חכמים

24/06/2018

ביאור הלכה

מזוזות ביתך

* שתי סוכות של יוצרים. עמ"כ צ"ל רש"י וכל דלא חמרי דהילוכה תתחייב דכוי כחנות שמוכרין בה ע"י פ"ס ס"י ע"י ירו' ספ"ק דע"ז למיזעי לענין מעשר (לפי המ"י) היתכ אחת ונעשית שתיים שתיים ונעשית ח' ול"ע מה השאלה ואם שייך ג"כ לענין מזוזה.

שאינ מגיע עד המשקוף רק שכונסין את הכותל לערך אמה או יותר אם המזוזה שעושין עד המשקוף הוא מימין הכניסה יקבע בה מזוזה ואם המזוזה הקטנה הוא מימין אם הוא גבוה י' טפחים עושין בו המזוזה ואם אינו גבוה י' טפחים עושין במקום הרחב: (נ) שתי סוכות של יוצרים. קד) בפנימית דר ומצניע קדרותיו ובחיצונה עושה מלאכתו ומוציא קדרותיו למכור: (נא) והחיצונה פטורה. קה) רש"י ע"י שאין הפנימית קבועה כ"כ דליהוי וזשיבא שהחיצונה תהא לה בית שער והרמב"ם פירש דהפנימית קבועה רק החיצונה אינה קבועה ולהכי אין חייבת דבית שער צריך ג"כ שיהי' קבוע: (נב) בית שאין בו ד' אמות על ד"א פטור. קו) ואם הוא פתוח לבית חייב מימין הכניסה לבית דאפי' נחשוב החדר קטן כמאן דליתא חייבת הפתח מצד כניסה לבית קו) ואין משגיחין על היכר ציר וכתב פ"ת בשם חמודי דניאל דדווקא בית צריך ד' אמות אבל בית שער ומרפסת וגינה אפילו אין בהם דע"ד חייבין [מיהו לענין ברכה צ"ע ע"י פ"ס ס"י י"ד]. עוד כתב קח) מי שיש לו בית גדול ויש בו חדרים קטנים להניח שם הפציו אותן חדרים חייבין במזוזה ועמ"כ בזה בפ"ס סימן י"ד קט) שהאחרונים חולקים על דין זה האחרון. כתב בחזו"א קי) אם יש בית דע"ד וחלקו במתיצה כל שהוא אף שהפרוץ מרובה פטור ממזוזה להסוברים דבעי דוקא ד' על ד' מרובעים

שער הציון

בפ"ס סימן ט"ז. קא) לחוש לדעת הט"ז. קב) וצידדנו שם דחייב וכ"ש אם אוכל שם ג"כ מיהו העובד בבית אחר כגון העובד במשרד בבית של אחר י"ל דפטור כיון שעיקר הבית של אחר ואין לו השתמשות בחדר זה אלא לעבודתו ושאר ההשתמשות של בעל הבית ע"י מש"כ בפ"ס סימן ס"ו בשם ירושלמי דמעשרות ובפרט אם אין אוכל שם בקביעות ואע"ג דגבי גר חנוכה מחייבין בסימן תרע"ז יש לחלק בין ג"ח למזוזה וצ"ע ועיין עירובין ע"ב א' תד"ה ומדין (*). קג) פ"ת. קד) רש"י. קה) עיין פ"ס סימן ל"ב. קו) חדושי רעק"א וכן הסכימו רוב האחרונים עיין פ"ס ס"י מ"ב וכן משמע בשה"ג בשם ריא"ז ובתשו' מהרי"ל וכן הסכים בחזו"א ומ"מ לענין ברכה צ"ע עיין חזו"א סימן קס"ח קס"ט ועמ"כ בעל קש"ע בלחה"פ לחלוק על רעק"א וע"ש במסגה"ש שמיישב ואין דבריו מוכרחים וכן בס' ישועות חכמה הסכים שלא לברך וע"י פ"ס שם שצידדנו דאפשר דאם אין בו ז' על ז' מידה רעק"א דפטור וע"ש עוד בדין אם יש לו ב' פתחים א' לרה"ר וא' לחצר [וע"י בזה במסגה"ש בשם זכור לאברהם דמהייב בשניהם] וחדר תבשיל פנימי שאין בו דע"ד ופתוח לפרוזדור שאין בו דע"ד ואיתו פרוזדור פתוח לחדר גדול לכאן כולם כבית שער לחדר הגדול ויש לקבוע מימין כניסתם לחדר הגדול אבל שמעתי שמרן וצ"ל נסתפק בזה ולפעמים הורה לקבוע מימין כניסה לבית התבשיל וצ"ע טעמו ושם חשש דבית התבשיל חזי למילתי וא"צ דע"ד וצ"ע. קז) ריא"ז בשה"ג. קח) וע"י בה"ל ס"י שס"ו ס"ג ד"ה ד"א. קט) וכן בתשו' תורת נתנאל מבעל ק"ג פוסק בכה"ג ע"ש. וכן שמעתי מגיסי הר"ש ברזם ז"ל בשם מרן וצ"ל שאין לחוש לזה (וע"י ב"ב ס"א א'). קי) יו"ד סימן קס"ט ס"ק ו'. אבל להסוברים דסגי הערות מח"א: *) ונראה דפטור משום שבעה"ב יכול לשלחו כל שעה שירצה (וע"י בה"ל ס"י ש"ע ס"ג

(נג) ואם יש בו כדי לרבע ד' אמות על ד"א בשוה אע"ג שארכו יותר על . . . וכו' או שהוא עגול או בעל ה' זוויות חייב (המב"ם שם ד"ב): י"ד בית (נד) שאין לו תקרה פטור ה' במקצתו מקורה ומקצתו אינו מקורה אם ה' הקירוי (נה) כנגד הפתח חייב במזוזה והוא שיהא במקורה (נו) ד' על ד': טו הבית אע"פ שאין לו דלתות חייב במזוזה (נז) ויש מי שפוטט: טז הרבה הדדים זה לפנים מזה (נח) כולם חייבים במזוזה: יז אם יש בבית הרבה פתחים פתוחים להצר או לרשות הרבים (נט) ונעשו כולם לכניסה ויציאת בני הבית כולם חייבים (ס) אפילו נתמעטו הדדורים שאין רגילין עתה לצאת ולבא (סא) אלא באחד מהם: יח בית שיש לו מזוזות ביתך

(** עתה מצדד בחזון איש קיא) דספסלים הקבועים בקרקע אפשר דממעטים מד' על ד' ושיעור ד' אמות עיין בספר שיעורין של תורה: (נג) ואם יש בו כדי לרבע ד' אמות וכו'. ובחזו"א קיב) כתב דהעיקר כדעת הפוסקים דבעי דע"ד ממש ואין האורך מצטרף להשלם להרוחב והמחמיר יקבע בלא ברכה: (נד) שאין לו תקרה פטור. קיג) דלא חזי לדירה. ואין הכתלים צריכין להגיע עד התקרה אלא כשיש בהן גובה י' סגי כמבואר במנהגות דף ל"ג ב'. קיד) והא דשערי הצרות חייבין משום שעוברין מהם לבית ואין חייבין מצד עצמן וי"א קטו) משום דחזו למילתייהו ולפ"ז ה"ה כל כה"ג קטו) וכ"פ האחרונים קיז) ואם רובו מקורה אלא במקום המעלה עשן פתוח מקרי מקורה: (נה) כנגד הפתח חייב במזוזה. קיח) ואע"ג שנמצא שהרוח הרביעית פרוצה במלואה גמי נקראת בית (*): (נו) ד' על ד'. קיט) כנ"ל סעיף י"ג: (נז) ויש מי שפוטט. קכ) דס"ל דבשעריך היינו דלתות קכא) לכן יקבע בלא ברכה או יברך על אחרת ופטור את זו וכשיקבע הדלת יוריד המזוזה ויחזור ויקבענה בלא ברכה קכב) אם כבר ברך בתחלה או יברך על אחרת ופטור את זו קכג) ואם קבע המזוזה כשהי' דלת וניטלה וחזר וקבעה א"צ להוריד המזוזה ולחזור ולקובעה כיון שנקבעה מתחלה בכשרות: (נח) כולם חייבים במזוזה. קכד) ולא אמרי' דכולם כחדר א' והמזוזה החיצונה תפטור את כולם וע"ל סימן רפ"ט ס"ג באיזה צד יקבע המזוזה: (נט) ונעשו כולם לכניסת ויציאת בני הבית. לאפוקי אם לא נעשו אלא לכניסת ויציאת משאות לפרקים: (ס) אפי' נתמעטו הדדורים. קכה) וה"ה אם אדם א' דר בו ועשה כל הפתחים לכניסה ויציאה אע"ג שאין רגיל לצאת אלא בא' מהן: (סא) אלא באחד מהם. קכו) ואפי' סתם הדלת בתיבה וכיו"ב כ"ז שלא פרץ שער הציון

כדי לרבע יש לומר דהכי גמי מצטרף כיון דפרוץ מרובה. עיין שם. קיא) אי"ח סימן ק"י ס"ק כ"ח. קיב) יו"ד סי' קס"ט סק"ד. קיג) אשכול ודע דדעת הת"ס והמרדכי והמאירי דאפי' בלא תקרה חייב אבל רוב הראשונים כ' כהרמב"ם דפטור דהיינו הרא"ש והטור והאשכול ורבנו ירוחם וצדה לדרך והכל בו והחיניך ורש"י בל"ב. קיד) רבנו מנוח. קטו) רא"ש. קטז) דה"ח ופ"ת ועיין יד הקטנה שנסתפק בחצר שאין פתוח לבית ומשתמשים בו קצת אם חייב. קיז) תשו' אגודת אוזב (לבעל מראות הצובאות) סי' י"ג וצ"ל דמצטרף לשיעור דע"ד דאל"ה פשיטא דחייב כמו במקצתו מקורה. קיח) עי' פ"ס סי' מ"א. קיט) ועי' באור שמח שכ' דלדעת הרמב"ם אפי' אין בו דע"ד במקורה חייב ועמש"כ בפ"ס סי' מ"א. קכ) כ"מ בשם תשו' הרמב"ם ועי' ב"ב נ"ג ב' תד"ה ליבני דכ"ז שאין דלתות לא חזיא לדירת קבע. ואם יש שם וילון הוי כדלתות לכו"ע כן מבואר בתשו' ר"א בן הרמב"ם בס' ברכת אברהם (ר"ד לגדא נ"י) ואם יש דלתות בלא צו"ה לכו"ע פטור (חזו"א עירובין סי' י"ד סק"א) ושיעור דלת מסתבר דסגי בגובה י' דלא עדיף מכתלי הבית כנ"ל במ"ב ס"ק נ"ד אך אפשר דברהבו צריך לסתום עד שלא ישאר פרצת ג' וצ"ע. קכא) ש"ך ומשום שחשש לדעת הרמב"ם ובאמת צ"ע דהרמב"ם כמעט יחידאה הוא מלבד אחינוך והכל בו שהעתיקו עשרה תנאים של הרמב"ם והמאירי וכל הראשונים חולקין עליו דהיינו הערות מח"א: ד"ה אינם אוסרים וע"ע שם בסוף הס"י בבב"ל ד"ה אוסרים וצ"ע: (** ה"א דוקא כשלא נשאר דע"ד מרובעים בלי המחיצות אבל אם נשאר בתוכו חלל דע"ד מרובעים בלי המחיצות ודאי חייב: *) עיין מה שנכתב לקמן סימן רפ"ז סק"ג:

פתחים הרמה אע"פ שאינו רגיל לצאת ולבא אלא בא' מהם חייב לעשות מזוזה בכל פתח ופתח: הגה (סב) * והואיל ונעשו לכניסה ויציאה (משמעות הטור) מרתף שיש לו פתח מן הרחוב שמכניסין בו יין בחביות גדולות ויש לו פתח קטן מן הבית שנכנסין ויוצאין בו תמיד אם הפתח הקטן (סג) ראוי למזוזה היא חייבת (סד) והגדולה פטורה (סה) ואם אין הקטן ראוי למזוזה הגדולה חייבת והקטן פטור (ב"י בשם תשו' אשכנזית והיא בתשו' מהרי"ל סי' צ"ט): **יט** ארובה שבין בית לעליה ועולים לה בסולם (סו) * ועושים סביב הסולם היקף נחיצות פעמים למטה ברגלי הסולם ופעמים למעלה בראשו ויש בו צורת פתח במקום שערשץ אותו חייב ואם עשו למעלה וגם למטה חייב בשתיים: **כ** (סז) פתח שאחורי הדלת

מזוזות ביתך

ביאור הלכה

את פצימיו חייב במזוזה ויש חולקין עיין בשער הציון: (סב) הואיל ונעשו לכניסה ויציאה. עיין ביאור הלכה. ואם אין עשוי אלא לכניסה ויציאה בהמות משמע בשאלות (קכו) דפטורה ועיין בפ"ס סי' מ"ג שכתבנו דפתח שאין משמש בשום זמן לכניסה רק ליציאה לשוק פטור ממזוזה: (סג) ראוי למזוזה. קכה) שיש בו גובה י' ורוחב ד': (סד) והגדולה פטורה. קכט) שאין תשמישו תשמיש קבוע ובטל לגבי הקטן: (סה) ואם אין הקטן ראוי למזוזה. קל) הוי כחור בעלמא והגדול הוא עיקר הפתח: (סו) ועושין סביב כו'. קלא) אבל הארובה עצמה לא מקרי פתח ופטורה וכן מרתף שפתחו הוא על שטח הארץ

* הואיל ונעשו לכניסה ויציאה. וזכרנו כיצד נעשו הגאונים שאלו בני הבית חולקין מפתח אחד ורק אחד ה' הולך מפתח זה פטורה וכן פ' צנוק"י וכן פסקו הסמ"ג וצפסקו ר"ד יא"ל ים לחוש לדבריהם לקבוע בלא צרכה וכן משמע בסמ"ז:

* ועושים סביב כו'. צירושלמי סוף מגילה ה' שחלן שיש בו ד' על ד' חייבת במזוזה וכו' כשהולכין ממנה מחדר לחדר והפוסקים לא הביאו דין זה [וכן בתו"י יומא י"א ה' נראה דפטורה] ועכ"פ י' אם הוא גבוה י' צריכה ד' יהיה חיד י' לארץ פשיטא דחייבת יע"ן פ"ס סימן מ"ו:

ועיין בפ"ס סימן מ"ו שאין זה ברור * קלב) מיהו אם יש להמרתף פתח ומזוזות עומדים בודאי חייב ועיין ביאור הלכה: (סו) פתח שאחורי הדלת. קלג) י"מ כגון שיש במקצוע הבית עמוד ושני פתחים משני צדדיו כגון אחד לצפון ואחד למערב ולכן אם יש באותו עמוד רחב טפח נחשב לב' פתחים וצריכין ב' מזוזות ואם אין שם טפח סגי במזוזה אחת כגון שיקבענה בימין פתח הצפוני וסגי גם לפתח המערבי מיהו כמה ראשונים קלד) כתבו דדווקא שהפתח המערבי פתוח לחדר אחר סגור דהו"ל המזוזה מימין לב' הפתחים דאי לאו הכי הו"ל מצד שמאל לפתח המערבי וכתב ביד הקטנה שיש לחוש לדעה זו. ואם קבע המזוזה מימין הפתח המערבי דעת הט"ז דגם בזה תלוי אם העמוד שבאמצע אין רחב טפח נחשבין שניהם כפתח א' ואין צריך מזוזה אחרת ואם יש בו טפח צריך מזוזה אחרת לפתח השני וכ"פ בדה"ח ולדעת שאר האחרונים קלה) אין דין זה

שער הציון

הראב"ד והרא"ש והנמוקי' ורבנו ירוחם והטור ורי"א"ז בשו"ג חולקין עליו בהדיא וכן כל הראשונים שפ"י תלי דשי בע"א א"כ אין יסוד לדינו דהיינו השאלות ובה"ג ורש"י ותוס' ואשכול ומרדכי ואגורה ולכן נכון מאוד עכ"פ לברך על אחרת ולפטור את זה. קכב) עי' חדושי רעק"א ולשון דה"ח בזה צע"ג (ה"ר רב לנדא ג"י) וכן לשון הש"ך צריך קצת יישוב וצ"ע שו"ר שכבר תמה בזה בתשו' כ"ס י"ד סי' קל"ט. קכג) ס"ת ועי' שה"צ לעיל את צ"ו ובתשו' כ"ס הנ"ל חולק ופסק שצריך להוריד המזוזה ולחזור ולקבעה ועי' בס' מעורר ישנים סי' קע"ד שדעתו ג"כ דא"צ להוריד המזוזה ואין בזה משום תולעים ומ"מ לכתחלה אין להסיר הדלתות אם לא כשמוכרח עכ"ל. קכד) עי' פ"ס סי' ל"ח. קכה) יד הקטנה. קכו) ס' שמע ישראל בשם תשו' תשורת שי סי' קל"ב. ואם פרץ אדעתא לחזור ולפתוח אפשר דע"י עי' הערות נח"א: *

וערות נח"א: *

(סח) אם יש לו פצים טפה במזוזה: **כא** (ספ) פתח אחד וחלקו בעמוד בינתיים כל שיש
(ע) היכר ציר בזה ובוה לצד העמוד הרי הם כשני פתחים (עא) וצריך מזוזה לכל פתח
אבל כל שאין צירים לצד העמוד אין העמוד מחלקו לשנים (עב) * שאינו אלא לגוי בעלמא:
כב (עג) השוכר בית

מזוזות ביתך

ביאור הלכה

* שאינו אלא לגוי ע"י מ"צ צ"ס יד הקטנה
חבל צירושלמי סוף מגילה משמע
זוה נחשכ כב' פתחים לאמרי נוסן מזוזה
צ"ח ש"ח והשג"י נפטרות כ"ש וט"י פ"ס
סימן נ' ומכאן קשה נמי לשיטת המרדכי
דס"ל דאם כ"י לזה מימין ולזה משמאל אינה
נפטרות במזוזה אחת ול"ע:

מוכרת. קלו) וי"מ שיש פתח קטן אצל פתח
גדול שאין רוצין לפתוח הפתח הגדול כל
שעה ופותחין הפתח הקטן ואם יש ביניהן
עמוד רחב טפה גחשבין לב' פתחים ואם לאו
גחשבין לפתח א' ונפטרינ במזוזה אחת ונראה
דלש"ד הראשונים הנ"ל דבעי שיהא מימין
לשניהם גם כאן צריך שיהא מימין לשניהם
כגון שקבע המזוזה * בפתח הגדול והפתח

הקטן לפניו בתוך פתח הגדול [או מצד שמאלי של הפתח הגדול לפ"ד הט"ן] דגחשבין כפתח
אחד: (סח) אם יש לו פצים טפה. קלו) ואפילו לא הי' טפה ותלה אח"כ מלבן על הפצים
ורביה את עוביו לטפח: (סט) פתח אחד וכו'. כאן מיירי שכל הפתח לצד אחד ולא במקצוע:
(ע) היכר ציר בזה ובוה. קלח) משמע דאם רק בא' מהם יש היכר ציר והשני הוא בצד השני
לא מהני: (עא) וצריך מזוזה לכל פתח. קלט) משמע אפילו אין בעובי העמוד טפה אבל
הרבה פוסקים חולקים ע"ז וס"ל דדווקא כשיש בו טפה גחשב לב' פתחים מיהו אם הוא
לזה מימין ולזה משמאל בזה יש לעשות ב' מזוזות אפילו אין בו טפה כנ"ל בס"ק ס"ז:
(עב) שאינו אלא לגוי בעלמא. והטור כתב שאם יש ב' פתחים סמוכים זה לזה אם דרך
לפותחם שניהם יחד וכשא' נפתח גם השני נפתח כמו שדרך לחלק פתח א' לשנים אפילו יש
ביניהם טפה א"צ אלא מזוזה אחת בימין ואם עשה בעמוד לא יצא כלל קמ) ואפילו אם
לפעמים פותחים א' ומשאירים השני סגור קמא) אבל אם משמשים לשני השמישים משמע
דבזה צריך ב' מזוזות והביאו הט"ן והש"ך דעת הטור להלכה אבל ביד הקטנה כתב דלדעת
השו"ע אין חילוק בזה ולעולם א"צ אלא מזוזה אחת ועיין בה"ל. ואם שניהם נפתחים בדלת
אחת גדולה דעת רבנו ירוחם קמב) דבאיזה שהצירים קבועים הוא עיקר הפתח ויקבע בה
המזוזה והשני נפטר ואפילו פתוחין לב' חדרים: (עג) השוכר בית בחו"ל. קמג) דעת רוב
הפוסקים דשוכר ושואל אין חייב אלא מדרבנן דביתך כתיב ואין זה ביתך אלא הרבנן חייביהו
לאחר ל' יום משום דמחזי כשלו ובא"י חייבהו לאלתר משום יישוב א"י כדי שיקשה בעיניו
לצאת משום טורח המזוזה שהרי אסור לטלה כשיוצא כדלקמן סימן רצ"א ס"ב וגם כשיצא
ישכרוהו אחרים במהרה כשתהא מזומנת במזוזה קמד) ודעת מקצת פוסקים דאחר ל' חייבת

שער הציון

ס"ב סי' שע"ד סק"ה וצ"ע ובהגהות כרם חמד על יו"ד כתב שאם סתם הדלת בתיבה וכי"ב פסורה
במזוזה וע"י בשרית מהרי"ם [מבריסק] סי' ה' ובס' מעורר ישנים סי' קצ"ג מחלק שאם כתם הפתח
לעולם נפטרות מזוזות ואם סתם רק לזמן כגון בחורף אין להסיר המזוזה אך בס"י קפ"ט שם כתב דאף
בביטל לעולם דוקא בקבעה במסמרים בטל שם פתח אבל לא בהעמיד שם ארגז ע"ש. קכז) צ"ח ש"ח
קכח) ש"ך. קכט) שם. ואפשר דה"ה כל כה"ג פתח שאין עשוי אלא לעתים רחוקות ייש פתח א' הקבוע
יותר. קל) שם. קלא) פסקי רי"ד וכ"כ הפ"ת בס"י רפ"ז בשם גר"ב וכ"ס בח"א. קלב) ישועות חכמה.
קלג) רש"י. קלד) מרדכי ושמ"ק וכ' הב"ח שגם דעת רש"י כן וע"י פרישה וע"י פ"ס סי' נ"ג. קלז) וי"ל
דווקא בקבע באמצע נפטרות במזוזה א' ואל"ה דינו כבסמוך סעי' כ"א. ע"י יד הקטנה ושאר גהרונים
הערות מח"א: *) צ"ע בזה אם כה"ג יפטר במזוזה א'.

(עד) בחוצה לארץ (עה) * והדר בפונדק בארץ ישראל (עו) * פטור ממזוזה * שלשים יום

מזוזות ביתך

מדאורייתא ורק תוך ל' יום דעדיין לא הוקבע בה ואפשר שלא יהא מרוצה בה ויצא ממנה לא מקרי קבע עד ל' יום ובא"י הייבוהו מיד משום יישוב א"י קמה) ודע דלכו"ע המשכיר פטור ממזוזה כ"ז שאין דר בה דמזוזה חובת הדר הוא קמו) וכן אם יש לאדם בתים ואינו דר בהם כלל פטור ממזוזות אפילו מדרבנן: (עד) בחו"ל. קמו) ואפילו שכרה בקנין שאינו יכול לחזור בו פטור עד ל' יום: (עה) והדר בפונדק בא"י. קמה) היינו ששוכר כל ל' יום בפ"ע אין זה אלא דרך עראי ולכן אפילו בא"י לא חייבוהו עד ל' יום דהוי כקבע קמט) וכן הדר בבית של הכנסת אורחים קנ) ובמס' מזוזה אי' שהדר בפונדק בחו"ל פטור לעולם קנא) וכתב רבנו ירוחם דהא דמחייבנן פונדק לאחר ל' יום דווקא כשהוא בחדר לבדו או עם ישראלים אחרים דאל"ה פטור: (עו) פטור ממזוזה ל' יום. וכתבו האחרונים קנב) שאם רוצה יכול לקבוע מיד וא"צ אח"כ להוריד המזוזה ולחזור ולקבעה. ודע דיש ראשונים קנג) דס"ל שאם שכרה ליותר משלשים יום חייב במזוזה מיד וכן יש לנהוג כיון דגם לדעת הפוסקים מותר לקבוע מיד כנ"ל קנד) ואם שכרו לפחות

מל' והחזירו וחזר ושכרו לפחות מל' אין מצטרף. איתא בירושלמי קנה) הדר בבורגן ל' יום חייב במזוזה ועי' בפ"ס סימן י"ד שביארנו שהוא דווקא בא"י ודווקא שיש בה ד' על ד':

שער הציון

ועי' לעיל ס"ק ע"א. קלו) רש"י ושני הפירושים הביאו הפוסקים לדינא ועי' יד הקטנה. קלו) גמרא. קלה) יד הקטנה. קלט) שם ועי' בפ"ס סי' ג' שצידדנו דאפשר דגם הרשב"א מודה דבעי טפח. קמ) יד הקטנה. קמא) שם. קמב) הביאו ב"י בס"י רפ"ט. קמג) תוס' ורא"ש ורשב"א וריטב"א ושאר פוסקים. ולפ"ז בית שכור וחזר וקנאו אפשר שיש להוריד המזוזה ולחזור ולקבעה כיון שעתה מתחייב מה"ת ועי' בס' לחה"פ מבעל קש"ע סי' קי"ד שכ' כשמוכרים לגוי בפסח חדר עם חמץ אפשר שצריך להוריד המזוזה אח"כ ולחזור ולקבעה. קמד) רש"י וכ"מ בחינוך.

קמה) כל הראשונים ובנמוק"י כתב שאם לא השכירה חייב במזוזה דהוי כבית התבן ונראה דמיירי כשמשתמש בה קצת וצ"ע. קמו) תוס' ע"ז כ"א א' ושאר ראשונים. קמז) כן משמע מסתימת הפוסקים ועיין שד"ח ויד הקטנה שיש חולקין ועיין פ"ס סימן ס"א כתבנו ליישב קושייתם. קמח) עיין פ"ס סי' נ"ט. קמט) מאירי פ"ק דיומא. קנ) עי' פ"ס סימן נ"ט. קנא) הביאו ב"י וע"ל ס"א בדין שותפות גברי ועי' פ"ס סי' ס"י שכתבנו דאפשר כונת רבנו ירוחם ג"כ לאפוקי אם גם בעה"ב דר שם באותו חדר אין החיוב אלא על בעה"ב שהיא העיקר *. קנב) פ"ת ומה שפקפק בנ"צ עמש"כ בפ"ס סימן נ"ח. קנג) נמוק"י וכ"כ במאירי שבת ר"פ שואל בשם י"מ וכ"פ בדה"ח ומה שפקפק עליו בנ"צ לפמשי"כ הערות מח"א: *) זה צ"ע ובמשכ"ל סק"ת.

רפז איזה פתח חייב במזוזה. ובו ב' סעיפים:

ביאור הלכה

מערות ביתר

(עז) משום ישוב א"י. קנו) ומברך עלי':
(עח) וה"ה לשואל. והדר בגולה בבית של
אחר עממ"כ בע"ס סי' ס"א דאין שייך לקבוע
מזוזה. קנו) אבל הקונה או הבונה בית חייב
מדאורייתא במזוזה מיד בין בא"י בין בחו"ל
וכתב המג"א קנח) שלא יברך על המזוזה עד
שיכנס לדור בו או יניח חפציו קנט) ובמסכת
מזוזה א"י כיון שגמרו חייב במזוזה מיד וכ"כ
בה"ג קס) ואשכול ומשמע שיכול לברך ג"כ
קסא) וכ"ש שאם נכנס לדור בבית שכבר יש
שם מזוזה שא"צ לברך. קסב) אם לא קבעה
תיכף חייב בכל רגע לקבעה ואם אין משיג
מזוזה או שהוא שבת עיין בבה"ל לעיל ר"ס

רפ"ה אם מותר לדור בה: (עט) השוכר בית מגורי. וכן השואל: (פ) חייב במוזוה. קסג)
בא"י מיד ובחול אחר ל' קסד) אא"כ יש סכנה וכשיצא יטלנה כדלקמן סי' רצ"א ק"ב
ועמש"ש. קסה) הדר בבית הפקר פטור ממוזוה ואם דר בה ל' יום עיין פ"ס סימן ס"א:

שטר הצידו

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 234

(ג) * ומשקוף: ב בית שיש לו מזוזה מכאן ומכאן (ד) וכיפה כגון קשת על שתי המזוזות בפנים המשקוף אם יש בגובה המזוזות י' טפחים (ה) או יותר חייב ואם אין בו י' טפחים

מזוזות ביתך

בבואר הלכה

אלא אם כן יש עץ קבוע שם לשם פצימין (ו) או קנים אבל אם החומה נגמרת שם כעין פתח לא מהני (ז) אבל רוב הפוסקים חולקים על זה וסבירא להו דגם זה נקרא פצימין (ח) ובלבד שלא תהא אבן נכנסת ואבן יוצאת אלא שתהא שוה (ט) וכן בכותל של נסרים יש להשוות ראשי הנסרים שלא יהו בליטות (י) וביד הקטנה כתב דאפילו אבן נכנסת ואבן יוצאת גם כן יש להחמיר לקבוע בלא ברכה: (ג) ומשקוף. (יא) וצריך שיהא ג"כ שוה ולא אבן נכנסת ואבן יוצאת (יב) וא"צ המשקוף שיגע במזוזות אלא אפילו גבוה הרבה מהם אם הוא כנגדם

משכחת לה בפשיטות כגון שאין פנים חלל צלד ח' וצלד השני היא ראש הכותל וכו"פ רש"י חלל לדעת הרא"ש דגם ראש הכותל נחשב כפנים לא משכחת לה חלל כשהכותל נמשך חלל מנגד הכותל שכנגדו וכן כתב הרא"ש מיהו אפשר שאם אינו נמשך יותר מג' טפחים אין בכך כלום ול"ע (ועי' צדח"ל סי' כס"ג ס"ל ד"ה שלדו ועי' חז"א עירובין סי' ח' סק"ג) ועמ"כ סוף הקו':

* ומשקוף. עמ"כ שם הרא"ש דס"ל דראשי הכותל נחשבים לפצימין ושמעתי מהר"ג נדל שליט"א דאם ראשי הכותל נמשכין

סגי. כתב הרא"ש כותל שפרוץ במלואו ראשי הכותל נחשבים לפצימין וחייב במזוזה והקשה בפרישה דהא לעיל סימן רפ"ו ס"ו גבי אכסדרה אמר"י דאם אין לה פצימין אין ראשי הכותל נחשבים לפצימין, ותירץ דהכא מיירי כשיש לו דלתות ובחזו"א (יג) חולק עליו והוכיח דלא מהני גם דלתות אם אין לו פצימין וכתב דבאמת רוב הפוסקים חולקים על הרא"ש וס"ל דראשי הכותל אין נחשבים לפצימין אא"כ יש שם בליטה משהו (יד) וכן במשקוף צריך שיהא בולט קצת והתקרה אין נחשבת למשקוף [ובנמוק"י כ' שבמשקוף צריך שיהא בליטה טפה (טו) וש"ס לא הזכירו זה] ומ"מ יש לחוש לדעת הרא"ש לקבוע בלי ברכה (טו) ואם נשבר הכותל בקרן זוית כגון רוח צפון מערב לכו"ע נחשב ראשי הכותל שנשאר כפצימין והוי פתח באלכסון (יו) וכל זה כשהכותל של המזוזה פרוץ במלואו אבל אם כותל אחר פרוץ במלואו אין בכך כלום וחייב לכלי עלמא (*): (ד) וכיפה כמין קשת. (יח) וכן אם הי' הכיפה באלכסון כל שאינו שוה ישר: (ה) או יותר. (יט) משמע אע"פ שאין ברחבו ד' טפחים והיא דעת הרמב"ם

שער הציון

ירוחם. ואם מצד שמאל אבן נכנס ואבן יוצא ומצד ימין ישר תלוי במחלוקת דלעיל סק"א אם צד ימין לבר מחייב במזוזה (חזו"א יר"ד סי' קע"א סק"ז). (ט) עי' חזו"א שם. (י) ושעמו דמדלא הביאו רמב"ם וש"ס משמע דג"ז מקרי פתח אא"כ אין ראוי לסגור הדלת ע"ש. (יא) רש"י. (יב) עירובין י"א ב'. ואם עשה המשקוף מן הצד ולא על המחיצות הנה בעירובין לא מהני ובכלאים מהני ובתוס' עירובין ר' א' ד"ה ורב כ"ב א' ד"ה והא הוכיחו דמדמכשרינן בכלאים אלמא דמדאורייתא מהני יא"כ מוכח דגם בצ"ה מן הצד מהני מדאורייתא ולפ"ז חייב במזוזה אבל בתוס' עירובין ב' ב' מבואר דמן הצד פסול מדאורייתא וכבר הקשה כן במשכנ"י או"ח סי' קכ"ג וצ"ע. (יג) יר"ד סי' קע"ב ולדעת הרא"ש צ"ל דאכסדרה שאינה דירת קבע גרע שנעשה הכל לחזק התקרה כמש"כ בפ"ס סי' י"ט. אם החימה כנוסה קצת לצד פנים דהוי כעין נראה מבפנים ושה מבחוץ אפשר דלכו"ע חייב (ועי' מ"ב סי' תר"ל סק"ז) וצ"ע. (יד) חזו"א שם סק"ג. (טו) ועי' במאירי שהביא פ"י דלא סגי בבליטה אלא צריך שיהא עץ שהדלת שוקף עליו וחולק ע"ז ובריטב"א הביא פ"י דלא סגי במשקוף אלא צריך ג"כ שיהא בנוי על גביו וסיים דדין זה צריך רא"י למעשה. (טז) גמ' ועי' פ"ס סי' כ' מש"כ בזה לדעת הריטב"א והאגודה. (יז) דבהא ל"ס על הרא"ש וכן מוכח בס"י רפ"ו סי"ד וכ"ג להד"י בלבוש שם ועי' פ"ס סי' מ"א שהארכנו בזה. ועוד רא"י חערות מח"א: (*) אין זה ברור דמהא דחציו מקורה ל"ל דמצטרף לשו"י ד' בתלים (עי' מ"ב סי' תר"ל

סק"ב) וגם מותר"ש ומחלוקתו אין כ"כ הכרח:

יורה דעה הלכות מזוזה סימן רפז

קכה

פסוק (ו) מפני שאין לו משקוף: הגה וכ"ש (ז) פתח שאין לו גובה י' טפחים דפטור ממזוזה (כ"מ בטור ופוסקים ע"י ב"י) המנהג נתפשט במדינות אלו דרוב עולם סומכין על מזוזה אחת שעושים על פתח בתיהם (ח) ואינו נכון ואין להם על מה שיסמכו לכן כל ירא שמים יתקן ביתו כדינו בכל הפתחים החייבים וכמו שנתבאר (מהרי"ל בתשו' ובהל' מזוזה):

רפת במה והאיך נכתבת. ובו ט"ו סעיפים:

א (א) * כיצד כותבין את המזוזה כותבין שתי פרשיות שמע והיה אם שמע

מזוזות ביתך

ביאור הלכה

ללדדן לימן ולשמאל ברוח ד' חמות [ועיין מ"ז סי' ש"ה ס"ק ל"ו] לא נחשב מזוזה גם לדעת הרא"ש ולא ניכר ראש הכותל וכה"ג נסתפק בחזו"א יו"ד סי' קנ"ז סק"ז (ד"ה וא"ס) לענין חצר קטנה שגורלה לגדולה ע"ש. וא"כ יש פלימין בראש הכותל הפניה גרה"ר לכא"י לא מהני להחלקים על הרא"ש דהו"ל כהמשך הכותל וכן מבואר בחזו"א יו"ד סי' קנ"ז סק"ז ד"ה וכשמעמידים. [ימש"כ בשע"ל סי' שס"ג חות ל"ז ע"פ לענין ועי' מש"כ חלמו"ר שליט"א בקה"י ח"ז סי' נ"ו] ולי"ע. וא"ס המשקוף נמשך להלכה מהפסח ישר לתוך החדר ואין ניכר בליטה של המשקוף לכא"י דינו כמו ראשי הכותל דא"ס מלך החזן ניכר מהני לדעת הרא"ש ואילו משקוף עדיף כדמלנו לדעת הנמוקי' דמשקוף צ"ע בליטה טפח ולי"ע. וצטנן בית הצנוי צשיפוע א"ס חייב במזוזה ע"י בתשו' משיב דבר סי' פ"א: * כיצד כותבין כו'. ראינו דבר תימא צמחזר ויערי כ' מזוזה שמיא צרייתא

אבל רוב הפוסקים ס"ל דבעי ברחבו ד' טפחים ובחזו"א (כ) מצדד שי"ל שגם דעת הרמב"ם כן: (ו) מפני שאין לו משקוף. כא) כיון שאין ניכר איזה משקוף ואיזה מזוזות וכתב בחזו"א (ב) דמשמע מהט"ז דאם המזוזה ה' בעיגול והמשקוף ה' ישר או שא' בעיגול וא' באלכסון כיון דעכ"פ ניכר איזה משקוף ואיזה מזוזות חייב. וכ"ז דעת הרמב"ם דס"ל דצריך היכר איזה משקוף ואיזה מזוזות (ג) אבל דעת רש"י דאם יש חלל י' ברוחב ד' חייב אפילו אם כל הפתח עשוי בעיגול (ד) ויש לחוש לדעתו לקבוע בלי ברכה וכתב הט"ז (ה) דאם יש גובה י' טפחים בשוה ואח"כ מתחיל להתעגל יש לקבוע בשליש העליון במקום העיגול דגם הרמב"ם מודה שאם יש למטה גובה י' גם העיגול שלמעלה נחשב בכלל הפתח ובלבד שלא יהא למעלה מכתפיו כדלקמן סי' רפ"ט ס"ב: (ז) פתח שאין לו גובה י' טפחים. וכמאירי (ו) כתב שגם בחלל הבית צריך להיות י' טפחים מלבד עובי הגג: (ח) ואינו נכון. וכבר הרעישו ע"ז (ז) כל הראשונים והאחרונים

ז"ל (ח) ואמרו על ר"ת שהיו לו ארבעים מזוזות בכל החדרים בביתו וכ"כ מהר"ם מרוטנבורג (ט) שכל מי שנגע יראת שמים בלבו ורוצה לישב בטח ממורא רוחות רעות ח"ו יעשה מזוזה לכל פתחו ועמ"ש"כ לעיל סי' רפ"ה: רפ"ח (א) כיצד כותבין. כל דיגי כתיבת מזוזה כתיבת תפילין ומבואר באו"ח סימן ל"ב:

שער הציון

הרמב"ם פ"ו ממזוזה ה"ג התקרה כו' הא לא"ה חייב ואע"ג דרמב"ם מצריך דלתות אפשר שהיו דלתות כגד א' ברוצה לקבוע שם המזוזה אבל שאר הצדדים פתוחים. יח) חזו"א יו"ד סי' ק"ע. וע"ש בפירקי כה"ן מדרגות במזוזות או במשקוף. יט) ש"ך. כ) סו"ס ק"ע וכן מצאתי במאירי בימא ובעירובין שאע"פ שפ"ש בהרמב"ם כתב שצריך רוחב ד' [וכן נראה מדברי הש"ך סימן רפ"ו ס"ק ו'. ר"ד לנדה ג"י] ועיין בפ"ס סי' כ"ב שהבאנו דבפירקי רבנו הקדוש ובחופת אליהו איתא בהדיא דבעי רוחב ד' וביד הקטנה חושש לדעת הרמב"ם לקבוע בלא ברכה. כא) טו. כב) סי' ק"ע סק"ה. כג) ש"ך. כד) יד הקטנה ודה"ה ועי' במאירי ובריטב"א פ"ק דעירובין דדעתם בהרמב"ם ועי' בחזו"א ס"ס ק"ע שמצדד ד"ל דגם רש"י מורה להרמב"ם ודלא כח"א שסתם כרע"י. כה) וכן העתיק בדה"ה ועי' ביד הקטנה שפסק על דבריו

יורה דעה הלכות מזוזה סימן רפח

קכו

(ב) על דף אחד (ג) ביריעה אחת ועושה לה ריוח מלמטה וריוח מלמעלה (ד) * כמו חצי צפורן (ה) ובתחלתה ישייר כדי לגול אותה אחר שתכרך: הגה (ו) * ובסופה אין צריך להניח כלל (טור):

ביאור הלכה

מזוזה נכתבת בשני צעדים חמשים או צחמישי צעדים רביעית וכן תפילין וקמיעות עכ"ל ולא ראיתי זה בשום מקום. ועי' רמב"ם פרק א' מתפילין ה"ז שיזכר הסופר שלא יהפך המזוזה על פניו חלל פורס עלי' מפניו או כופלה: * כמו חצי צפורן. עמ"כ צעם האחרוני שאינו מעכב ודקדקו כן מלשון הרמב"ם גבי ס"ת אמנם מלחתי בפסקי רי"ד שמפ' כתבה אגרת דהיינו שלא הניח גליון ועכ"פ לכתחילה מסתבר שראוי לזכר דזה ועי' פ"ס סימן ג': * ובסופה ח"ל להניח כלל. וצמ"ס מזוזה ח"י שצריך להניח שיטה אחת לכלל לז' וצמחזור ויערי' ה' מזוזה מלחתי ולריכה הגסה מלמעלה ומלמטה שיעור שתי שיטות ומימין ומשמאל כשיעור ג' אותיות עכ"ל, ובאגודה משמע דצריך להניח בסופה כמלא חצי דכפרי ולי"ע ועמ"כ צפ"ס סימן ז':

מזוזות ביתך
מלבד איזה פרטים שנתבארו בסי' זה ומזוזה ביקחת אפי' שלא מן המומחה ובלבד שיבדקנה (מ"ב סי' ל"ט סק"ט) ומותר לכתוב מזוזה בחוה"מ לעצמו אפי' להניחה לאחר המועד אבל לא לאחרים אא"כ אין לו מה יאכל או שצריך לצורך המועד (או"ח סי' תקמ"ה ס"ג ובמ"ב ועי' בה"ל שם סי' תקמ"א ד"ה אלא וצ"ע): (ב) על דף אחד. כלומר על עמוד אחד ואם תפירה הוי חיבור לענין זה עי' ס"ד: (ג) ביריע' אחת. (א) כלומר שדף זה לא יהא מחובר משתי יריעות ולענין דיעבד עי' בס"ב וס"ד: (ד) כמו חצי צפורן. (ב) יש מפרשים שהוא שיעור כדי ראש ל' למעלה ורגל ז' למטה ועוד משהו להיקף גויל ג) והיינו מכתב בינוני אפי' הוא כותב כתב דק ד) וכתבו האחרונים שאינו מעכב ועי' בה"ל ה) וי"מ דשיעור חצי צפורן צריך להניח מלבד ראש הלמ"ד ורגל הצד"י ויש לזוהר בזה לכתחלה [ובפמ"ג ו] נסתפק אם נמדד חצי הצפורן לארכו או לרחבו] ועי' בחז"א ז) בשם אביו שמלמד קצת זכות על הסופרים שאין משיירין אלא כדי צואר הלי' ורגל הצי' והקפת גויל: (ה) ובתחלתה ישייר כדי לגול כו'. (ח) וכ"ש אם רוצה לשייר יותר שיפה עושה ט) ויש לעשות נקב כנגד שם שד"י שלא יכסה אותו י) ובשבות יעקב כ' שהסופרים לא נהגו לשייר בתחלתה ויש להם על מה לסמוך והיכי דנהוג נהוג ובקסת הסופר כתב נוהגין שמניחין ריוח כזה שאם היו גוללין אותה בהידוק היטב הי' בה לגול אותה אבל כשקובעין אותה אין גוללין אותה בהידוק אלא בריוח כדי שהגליון לא יכסה את השם: (ו) ובסופה א"צ להניח כלל. (יא) מלבד קצת כדי הקפת גויל של האותיות ועיין בבה"ל:

24/06/2018nח

שער הציון

ועי' בתשו' מהרי"ל הובא בב"י סי' רפ"ו שפסק דחוקקין להשלים ובב"י כאן כ' שכ"ה דעת הרא"ש וזכר תמה עליו בל"ח ועי' באשכול שהביא גי' דביש ברגלי' ג' לכו"ע חוקקין להשלים. (כו) פ"ק דיומא אלא שסיים שם שלא ראה להפוסקים שהביאו דין זה ועי' בשטמ"ק ב"ק ג"א א' בשם המאירי בזה. (כז) עיין בתשו' מהרי"ל ובבאר שבע בשם ר"ת ומהר"ם מרוטנברג. (כח) בית הלל. (כט) ט"ז. (א) ירו' פ"ק דמגילה ה"ט ע"ש. (ב) עי' פ"ס סי' ג' באורך. (ג) מ"ב סי' ל"ב ס"ק קל"ט. (ד) פ"ת. (ה) מ"ב סי' ל"ב ס"ק ק"מ וכן ביד הקטנה כאן. (ו) או"ח סי' ל"ב במ"ז סקכ"ג. (ז) יו"ד סי' קע"ג ועמ"כ בזה בפ"ס ס"ג ובברכ"י כ' שיש לגעור בסופרים שאין מניחין השיעור וצ"ע לאיזה שיעור כונתו ועי' פ"ס שם ונראה דעכ"פ בידאי יש לזוהר להניח כדי ראש ל' ורגל ז' מכתב בינוני דבפסקי רי"ד פוסל בדיעבד כמ"כ בבה"ל וכן ביד הקטנה כ' דפסול דיעבד. (ח) ידאים ונראה שמ"מ יזהר שלא יהא האוירים יותר מן הכתב כמו בס"ת עי' מס' סופרים פ"ב ה"ד. (ט) הג"מ מובא בב"י. (י) פ"ת. (יא) ש"ך.

יורה דעה הלכות מזוזה סימן רפח

קכז

ב צריך לכתבה בדף אחד ואם כתבה בב' או בג' דפין (ז) כשרה: ג כתבה (ח) שלא על הסדר אפילו שכח מלכתוב אות אחת פסולה (ט) ואין לה תקנה ואצ"ל אם הקדים פרשה לפרשה: **ד** כתבה בשני עורות (י) * אע"פ שתפרן פסולה: **ה** * צריכה עיבוד לשמה (יא) לכתחלה אבל במקום שאם ימתין לעור מעובד לשמה יתבטל מהמצוה יכתבנה (יב) על עור שאינו מעובד הנמצא (יג) ויקיים המצוה מיד בעוד שמבקש עור מעובד לשמה: **ו** כתבה (יד) על הקלף או על הגויל כשרה לא אמרו דוכסוסטוס אלא למצוה: **הגה** (טו) וקלפים שלנו כשרים לכל (מרדכי ה' קטנות): **ז** דינה לענין הדיו והכתיבה והתגין של שעטנ"ז גיין (טז) כמו בספר תורה: 24/06/2018

ביאור הלכה

מזוזות ביתך

* **אע"פ** שתפרן. ולא תפרן קידס הכתיבה ע"י פ"ת צ"ש תשרי רעק"ל וע"י חז"ל יו"ד סי' קס"ה שכתבין צדוני תפירה וע"י צה"ל סי' נ"ב סל"ח ד"ה מעור להדועין צלגולה וצפסקי ר"ד דדעתם דמכני תפירה וע"י ריטב"א מגילה ה' צ' דמחזה שנקרע יש לתפירה דוקא צגידין וע"י צפ"ת יו"ד ריש סי' ר"פ ש"י שמחזה שנקרע צה צ' שיעין כשר לתפור:

* **לריכה** עיבוד לשמה. ע"י במס' תפילין צרייתא ע"י שכתבנו מוצא צד' הרמז"ס צזה. ורמיתו כעת דבר תימא צסמ"ג מ"ע כ"ג ש"י שכתב"ס למד שח"ל עיבוד לשמה נדמגילי הכתיבה צין הכתובים ילא חלמא דמגילי ח"ל עיבוד לשמה וא"י ס"ד מזוזה לריכה לילף ממחזה כמה דילפי שרעוט כאמיתה של תורה וכיוני מזוזה ותימא שחרי הרמז"ס מפרש פ"צ דמגילה ה"ט כאמיתה ש"ת חיוני ס"ת ולע"ג שו"מ צהג"מ פ"א מתפילין ה"ז שהשיג כן על הסמ"ג:

(ז) כשרה. היינו ביריעה אחת בב' עמודים ודעת רש"י דפסולה והגר"א (יב) הביא רא"י מירושלמי לדעת רש"י וכ"ד (יג) הרבה פוסקי: (ח) שלא על הסדר. וכל דיני שלא כסדרן כמו בתפילין ומבאר באו"ח סי' ל"ב סכ"ה (יד) ואין לתלות בה תיבות בין השיטין אפילו כותב כסדרן: (ט) ואין לה תקנה. (טו) ואם לא נכתב שמות הקדש אחריה יכול לגרור כל מה שנכתב אחריה ולכתוב כסדר: (י) אף על פי שתפרן. עיין בה"ל: (יא) לכתחלה. (טז) ודעת רוב הפוסקים דאפי' בדיעבד פסולה בעור שלא נעבד לשמה וע"י בה"ל סי' ל"ב ס"ח (ד"ה וצריך) אם הוא דאו' ושאר דינים השייכים לכאן באו"ח סי' ל"ב ס"ח ט' י' י"א: (ב) על עור שאינו מעובד הנמצא. (יז) היינו שאינו מעובד לשמה אבל עור שלא נחעבד כלל או שנכתב ע"ג עור של טמאה פסול לכו"ע: (יג) ויקיים המצוה מיד. ויסמוך על הרמב"ם שמכשיר בזה (יא) ויקבענה בלא ברכה (יט) ותיכף שימצא אחרת יסלקנה ויגנונה: (יד) על הקלף. (כ) גויל הוא עור שלא נחלק

וכשחולקין אותו חציו שכלפי בשר בקרא דוכסוסטוס וחציו שכלפי שער בקרא קלף ומצות מזוזה לכתחלה לכותבה על דוכסוסטוס ובדיעבד כשר בכולהו ואם כותב על הקלף צריך לכתוב דוקא לצד בשר ועל הדוכסוסטוס דוקא לצד השער ואם שינה פסול (כא) ויש מבשרין בדיעבד במזוזה בכל גווגי: (טו) וקלפים שלנו כשרים לכל. ע"י או"ח סי' ל"ב ס"ז ובפמ"ג שם במ"ז סק"ד בדינים אלו: (טז) כמו בס"ת. (כב) ושאר דיני כתיבתה בחסרות ויתרות הוא כמו שכותבין פ' שמע והי' אם שמוע בתפילין ונתבאר באו"ח סי' ל"ב וכ' הטור שמזוזה נכתבת שלא מן הכתב (כג) ומ"מ לכתחלה יש לכתוב מן הכתב מוגה שמא יטעה במסרות ויתירות וע"י באו"ח סי' ל"ב סכ"ט ובמ"ב

שער הציון

(יב) סק"ג. (יג) בפסקי רי"ד וביראים ובאגודה כולם פ"י ב' דפים כפרש"י ולכן יש ליזהר בזה. (יד) פ"ת. (טו) ש"ך. (טז) ש"ך. (יז) רמב"ם פ"א מתפילין ה"ד. וכן דיפטר שמעובד אבל לא בסיד או בעפצים פסול פמ"ג או"ח סי' ל"ב במ"ז סק"ד. (יח) ש"ך וכן הסכים ברכי יוסף ושאר אחרונים וע"י בה"ל סי' ל"ב סל"ז ד"ה היכא. (יט) מלאכת שמיט. (כ) פוסקים. (כא) ע"י ב"י וע"י תוס' ושטמ"ק ופסקי רי"ה. (כב) ש"ך. (כג) ט"ז.